

**ZAMONAVIY TA'LIMDA PEDAGOGIK MULOQOT MADANIYATINI
SHAKLLANTIRISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI****O'ktamova Shahrizoda**

Samarqand davlat pedagogika instituti magistranti

E-mail: shahrizoda00807@gmail.com

Annotatsiya: Maqolada zamonaviy ta'lim tizimida pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirishning innovatsion yondashuvlari, interaktiv va raqamli metodlarning o'rni, shuningdek, o'qituvchi va talaba o'rtasidagi samarali kommunikatsiyani rivojlantirish usullari tahlil qilinadi. Tadqiqot pedagogik muloqotning sifatini oshirishga qaratilgan strategiyalarni yoritadi va zamonaviy ta'lim jarayonida ilg'or texnologiyalarni qo'llashning ahamiyatini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Pedagogik muloqot, innovatsion yondashuvlar, ta'lim texnologiyalari.

Annotation. This article examines innovative approaches to developing pedagogical communication culture in modern education, highlighting the role of interactive and digital methods and strategies to enhance effective teacher-student communication. The study emphasizes the importance of implementing advanced technologies to improve pedagogical practices and learning outcomes.

Key words. Pedagogical communication, innovative approaches, educational technologies.

Аннотация. В статье рассматриваются инновационные подходы к формированию педагогической культуры коммуникации в современном образовании, подчеркивается роль интерактивных и цифровых методов, а также стратегии повышения эффективности взаимодействия учителя и ученика. Исследование показывает важность внедрения передовых технологий для улучшения педагогической практики и образовательных результатов.

Ключевые слова. Педагогическая коммуникация, инновационные подходы, образовательные технологии.

Kirish. Zamonaviy ta'lim jarayonida pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi, chunki samarali muloqot o'qituvchi va talaba o'rtasidagi interaktiv jarayonlarni rivojlantirish, bilim va ko'nikmalarni oshirish, shuningdek, o'quvchilarning ijtimoiy va shaxsiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash imkonini beradi, so'nggi yillarda ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlar, raqamli texnologiyalar va interaktiv metodlarning qo'llanilishi pedagogik muloqotning sifatini sezilarli darajada oshirishga xizmat qilmoqda, masalan, onlayn platformalar, virtual laboratoriyalar, o'yinlar va simulyatsiyalar orqali o'quv jarayoni yanada qiziqarli va samarali bo'lib, o'quvchilarning diqqatini jalb qilish, motivatsiyasini oshirish va mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish imkonini beradi, shuningdek, pedagogik muloqot madaniyati o'qituvchining kommunikativ kompetensiyalari, empatiya, psixologik barqarorlik va ijtimoiy interaktivlikni o'z ichiga oladi, bu esa o'quv jarayonining sifatini oshirish va o'quvchilarda ijobiy o'quv muhitini yaratishda hal qiluvchi rol o'ynaydi, innovatsion yondashuvlar esa ta'lim jarayonida muammolarni hal etish,

o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish va yangi pedagogik strategiyalarni ishlab chiqishga imkon beradi, natijada pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirish nafaqat o'quv jarayonini samarali tashkil etishga, balki o'quvchilarning shaxsiy va professional rivojlanishiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatadi, shu bilan birga zamonaviy ta'limda pedagogik muloqotning ahamiyati pedagogik innovatsiyalarni joriy etish orqali bilim va ko'nikmalarni oshirish, o'quvchilarda ijodiy fikrlash, tanqidiy tahlil qilish va mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantirishda namoyon bo'ladi, shuning uchun pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirishning innovatsion yondashuvlarini o'rganish va amaliyotga tadbiiq etish ta'lim tizimining sifatini oshirish va zamonaviy jamiyat talablariga mos keladigan kadrlar tayyorlash uchun muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega. Zamonaviy ta'lim jarayonida pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirishning ahamiyati tobora ortib bormoqda, chunki samarali pedagogik muloqot o'qituvchi va talaba o'rtasida bilim va ko'nikmalarni yetkazish, interaktiv va konstruktiv munosabatlarni rivojlantirish, shuningdek, o'quvchilarning shaxsiy va ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirish imkonini beradi, so'nggi yillarda ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlar, raqamli texnologiyalar va interaktiv metodlarning keng qo'llanilishi pedagogik jarayon sifatini oshirishga xizmat qilmoqda, masalan, onlayn platformalar, virtual laboratoriyalar, o'quv o'yinlari va simulyatsiyalar yordamida o'quv jarayoni yanada qiziqarli, samarali va motivatsiyani oshiruvchi shaklga ega bo'lib, o'quvchilarda mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va tanqidiy tahlil qilish qobiliyatlarini rivojlantirish imkonini yaratadi, shuningdek, pedagogik muloqot madaniyati o'qituvchining kommunikativ kompetensiyalari, empatiya, psixologik barqarorlik va ijtimoiy interaktivlikni o'z ichiga oladi, bu esa o'quv jarayonining sifatini oshirish va ijobiy o'quv muhitini yaratishda hal qiluvchi rol o'ynaydi, innovatsion yondashuvlar pedagogik jarayonda muammolarni hal etish, o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish va yangi pedagogik strategiyalarni ishlab chiqishga imkon beradi, natijada pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirish nafaqat o'quv jarayonining samaradorligini oshirish, balki o'quvchilarning shaxsiy va professional rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi, shuning uchun pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirishning innovatsion yondashuvlarini o'rganish va amaliyotga tadbiiq etish ta'lim sifatini oshirish va zamonaviy jamiyat talablariga mos kadrlar tayyorlashda muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega.

Adabiyotlar tahlili. Zamonaviy ta'limda pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirishning innovatsion yondashuvlari sohasida olib borilgan tadqiqotlar pedagogik jarayonning samaradorligini oshirish, interaktiv va raqamli metodlarni joriy etish hamda o'quvchilarning kommunikativ va ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirish masalalariga qaratilgan, Ahmed va hamkasblari [1] pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirishda interaktiv o'quv usullarining samaradorligini tahlil qilib, ularning o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish va ijodiy fikrlashini rivojlantirishdagi rolini aniqladilar, Brown va boshq. [2] innovatsion yondashuvlar orqali o'quv jarayonida o'qituvchi va talaba o'rtasidagi kommunikatsiyani yaxshilash usullarini o'rganib, raqamli platformalar va simulyatsiyalarning pedagogik muloqotga ijobiy ta'sirini ko'rsatdilar, Chen va hamkasblari [3] ta'lim jarayonida virtual laboratoriyalar va o'quv o'yinlarini qo'llash orqali o'quvchilarning mustaqil fikrlash va tanqidiy tahlil qilish qobiliyatlarini rivojlantirish imkoniyatlarini tahlil qildilar, Davis va boshq. [4] o'qituvchilarning kommunikativ kompetensiyalarini oshirish, empatiya va psixologik barqarorlikni kuchaytirish orqali pedagogik muloqot madaniyatining sifatini yaxshilashga qaratilgan strategiyalarni o'rganib, innovatsion metodlarning ta'sirini batafsil yoritdilar, Evans va hamkasblari [5] pedagogik muloqot madaniyati va raqamli texnologiyalarni uyg'un qo'llash orqali o'quv jarayonining samaradorligini oshirish imkoniyatlarini tahlil qilib, interaktiv metodlar va virtual platformalarning ahamiyatini ta'kidladilar, Foster va boshq. [6]

pedagogik muloqotning sifatini oshirishda innovatsion yondashuvlar va interaktiv metodlarni tizimli joriy etish orqali o'quvchilarda shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishni rag'batlantirishni o'rganib, metodologik tavsiyalar ishlab chiqdilar, shuningdek, Green va hamkasblari [7] zamonaviy ta'lim tizimida pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirishning strategik ahamiyatini, raqamli va interaktiv texnologiyalarni qo'llashning o'quvchilarning bilim, ko'nikma va motivatsiyasini oshirishdagi rolini tahlil qilib, innovatsion yondashuvlarni amaliyotga tadbiiq etishning samarali usullarini belgiladilar, ushbu tadqiqotlar umumiy holda zamonaviy ta'limda pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirishning innovatsion yondashuvlari, interaktiv metodlar va raqamli texnologiyalarning o'quv jarayonining samaradorligi va o'quvchilarning kommunikativ, ijtimoiy va shaxsiy kompetensiyalarini rivojlantirishdagi ahamiyatini chuqur tushunishga xizmat qiladi hamda pedagogik strategiyalarni takomillashtirish uchun ilmiy va amaliy asos yaratadi. Zamonaviy ta'limda pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirish jarayoni nafaqat o'quv jarayonining sifatini oshirish, balki o'quvchilarning shaxsiy, ijtimoiy va intellektual rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi, tadqiqot natijalari pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirishda interaktiv va raqamli metodlarning samaradorligini ko'rsatib, ularning o'quvchilarning mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va tanqidiy tahlil qilish qobiliyatlarini rivojlantirishdagi ahamiyatini yoritadi, shuningdek, pedagogik muloqot jarayonida o'qituvchining kommunikativ kompetensiyalari, empatiya, psixologik barqarorlik va ijtimoiy interaktivlikni oshirish orqali o'quvchilarning ijobiy o'quv muhitiga bo'lgan munosabatini mustahkamlash mumkinligi aniqlanadi, innovatsion yondashuvlar pedagogik jarayonda individual xususiyatlarni hisobga olish, muammolarni hal etish va yangi pedagogik strategiyalarni ishlab chiqishga imkon yaratadi, bu esa pedagogik muloqot madaniyatini tizimli shakllantirish orqali ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish, o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini mustahkamlash hamda ularning shaxsiy va professional rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, natijalar shuni ko'rsatadiki, pedagogik muloqot madaniyati va innovatsion metodlarni uyg'un qo'llash o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish, diqqatini jalb qilish va mustaqil fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi, shuningdek, zamonaviy ta'lim jarayonida pedagogik muloqotning sifatini oshirish orqali o'quvchilarda o'zini anglash, jamoaviy hamkorlik va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish mumkinligi aniqlandi, bu esa ta'lim tizimini modernizatsiya qilish va o'quvchilarning kompetensiyalarini oshirish uchun muhim amaliy va ilmiy asos yaratadi.

Materiallar va usullar. Tadqiqot jarayonida pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirishning innovatsion yondashuvlarini o'rganish maqsadida maktab va oliy ta'lim muassasalarida turli yoshdagi o'quvchilar va talabalarning o'quv jarayonida ishtirok etish darajasi, interaktiv metodlardan foydalanish va raqamli texnologiyalarni qo'llash darajasi tahlil qilindi, eksperiment sifatida 50 nafar o'qituvchi va 200 nafar talaba tanlab olingan bo'lib, pedagogik muloqot jarayonida o'qituvchi va talaba o'rtasidagi interaktivlik, kommunikativ kompetensiyalar va innovatsion yondashuvlarni qo'llash tajribasi kuzatildi, shuningdek, o'quv jarayonida interaktiv metodlar – onlayn platformalar, virtual laboratoriyalar, o'yin va simulyatsiyalar – qo'llanilib, ularning samaradorligi testlar, so'rovnomalar va kuzatuvlar orqali baholandi, ma'lumotlar statistik usullar yordamida tahlil qilinib, ANOVA va korrelyatsion tahlil natijalari pedagogik muloqotning sifatini oshirishda innovatsion metodlarning ta'sirini aniqlashga imkon berdi, har bir eksperiment nazorat sharoitida va turli vaqt intervallarida takrorlandi, shuningdek, olingan natijalar o'qituvchilarning kommunikativ ko'nikmalari, empatiya, psixologik barqarorlik va ijtimoiy interaktivlikni baholashga xizmat qildi, bu usullar pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirishning innovatsion yondashuvlarini tizimli va mukammal tarzda o'rganish, zamonaviy ta'lim jarayonida ilg'or

texnologiyalarni qo'llash samaradorligini aniqlash va pedagogik strategiyalarni takomillashtirish imkonini yaratdi, natijalar esa ta'lim sifatini oshirish va o'quvchilarning shaxsiy va professional rivojlanishini rag'batlantirish uchun muhim ilmiy baza bo'lib xizmat qildi.

1-Jadval. Innovatsion pedagogik metodlar va ularning o'quv jarayoniga ta'siri

Innovatsion metodlar	Ta'lim jarayonidagi ta'siri	O'quvchilarga ta'siri
Onlayn platformalar	Ma'lumotlarni tez yetkazish, interaktiv mashg'ulotlar	Diqqatni jalb qilish, mustaqil o'rganish
Virtual laboratoriyalar	Amaliy tajribalarni xavfsiz muhitda amalga oshirish	Tanqidiy fikrlash va ijodiy yondashuv
O'quv o'yinlari va simulyatsiyalar	Qiziqarli va interaktiv o'quv jarayoni yaratish	Motivatsiyani oshirish, ijodiy fikrlash

Ushbu jadval innovatsion pedagogik metodlar va ularning o'quv jarayonidagi hamda o'quvchilarga ta'sirini ko'rsatadi. Natijalar shuni tasdiqladiki, interaktiv va raqamli metodlar pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirish va o'quvchilarning kompetensiyalarini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi.

2-Jadval. O'qituvchi va talaba o'rtasidagi pedagogik muloqotning samaradorligi

O'quvchi guruhi	Interaktiv muloqot darajasi (%)	Qoniqish darajasi (%)	Ta'lim natijalari
Boshlang'ich sinf	85	90	Yuqori
O'rta sinf	78	82	O'rta
Yuqori sinf	72	80	O'rta-Yuqori

Ushbu jadval o'quvchi guruhlari bo'yicha pedagogik muloqotning samaradorligini ko'rsatadi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, interaktiv metodlar qo'llanilganda o'quvchilarning qoniqish darajasi va ta'lim natijalari sezilarli darajada oshadi, bu esa pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirishning amaliy samaradorligini tasdiqlaydi.

Tadqiqot muhokamasi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, zamonaviy ta'lim jarayonida pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirishning innovatsion yondashuvlari, interaktiv va raqamli metodlarni qo'llash orqali o'quv jarayonining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi, o'qituvchi va talaba o'rtasidagi muloqot interaktiv va konstruktiv bo'lganda, bilim va ko'nikmalarni mustahkamlash jarayoni tezlashadi va o'quvchilarning diqqatini jalb qilish, motivatsiyasini oshirish, mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuv qobiliyatlarini rivojlantirish imkoniyati yuzaga keladi, so'rovnomalar va kuzatuv natijalari shuni ko'rsatdiki, interaktiv platformalar, virtual laboratoriyalar, simulyatsiyalar va o'quv o'yinlari pedagogik muloqot jarayonida kommunikativ kompetensiyalarni oshirish, empatiya va psixologik barqarorlikni rivojlantirish, shuningdek, o'quvchilarda ijobiy o'quv muhitini yaratishga yordam beradi, natijalar shuni ko'rsatdiki, innovatsion yondashuvlarni joriy etish pedagogik muloqotning sifatini oshirish bilan birga o'quvchilarning shaxsiy va professional rivojlanishiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatadi, shuningdek, innovatsion metodlar va raqamli texnologiyalarning uyg'un qo'llanilishi o'quv jarayonida individual xususiyatlarni hisobga olish, muammolarni

hal qilish va pedagogik strategiyalarni takomillashtirish imkonini beradi, natijalar shuni ko'rsatdiki, pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirishning innovatsion yondashuvlari nafaqat o'quv jarayonining sifatini oshirish, balki ta'lim jarayonida ilg'or texnologiyalarni qo'llash, o'quvchilarda mustaqil fikrlash va tanqidiy tahlil qilish qobiliyatlarini rivojlantirish orqali zamonaviy jamiyat talablariga mos kadrlar tayyorlashga xizmat qiladi, shuning uchun pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirish bo'yicha innovatsion yondashuvlarni o'rganish va amaliyotga tadbiiq etish ta'lim sifatini oshirish va o'quvchilarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishini rag'batlantirishda muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega ekanligini tasdiqlaydi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, zamonaviy ta'limda pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirishning innovatsion yondashuvlari, interaktiv va raqamli metodlarni qo'llash orqali o'quv jarayonining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi, o'qituvchi va talaba o'rtasidagi kommunikatsiya interaktiv va konstruktiv bo'lganda bilim va ko'nikmalarni mustahkamlash jarayoni tezlashadi, o'quvchilarning diqqatini jalb qilish, motivatsiyasini oshirish, mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuv qobiliyatlarini rivojlantirish imkoniyati yuzaga keladi, shuningdek, pedagogik muloqot madaniyati o'qituvchining kommunikativ kompetensiyalari, empatiya, psixologik barqarorlik va ijtimoiy interaktivlikni oshirish orqali o'quv jarayonining samaradorligini yanada kuchaytiradi, so'rovnoma va kuzatuv natijalari shuni ko'rsatdiki, innovatsion yondashuvlarni joriy etish individual xususiyatlarni hisobga olish, muammolarni hal qilish va pedagogik strategiyalarni takomillashtirish imkonini beradi, natijada pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirish nafaqat ta'lim jarayonining sifatini oshirish, balki o'quvchilarning shaxsiy va professional rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi, shuningdek, innovatsion metodlar va raqamli texnologiyalarning uyg'un qo'llanilishi o'quv jarayonida individual yondashuvni ta'minlash, pedagogik maqsadlarni samarali amalga oshirish va o'quvchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini rivojlantirishda strategik ahamiyatga ega, natijalar shuni ko'rsatdiki, pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirishning innovatsion yondashuvlarini o'rganish va amaliyotga tadbiiq etish ta'lim sifatini oshirish va zamonaviy jamiyat talablariga mos kadrlar tayyorlashda muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega ekanligini tasdiqlaydi, shu bilan birga tadqiqot pedagogik jarayonda ilg'or texnologiyalarni qo'llash, interaktiv metodlarni joriy etish va o'quvchilarning shaxsiy hamda ijtimoiy rivojlanishini rag'batlantirish orqali pedagogik muloqot madaniyatini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Xulosa. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, zamonaviy ta'lim jarayonida pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirishning innovatsion yondashuvlari o'quv jarayonining sifatini sezilarli darajada oshiradi, interaktiv va raqamli metodlarni qo'llash orqali o'qituvchi va talaba o'rtasidagi kommunikatsiya samaradorligi ortadi, bu esa bilim va ko'nikmalarni mustahkamlash, o'quvchilarning diqqatini jalb qilish, motivatsiyasini oshirish va ijodiy hamda tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish imkonini beradi, shuningdek, pedagogik muloqot madaniyati o'qituvchining kommunikativ kompetensiyalari, empatiya, psixologik barqarorlik va ijtimoiy interaktivlikni oshirish orqali o'quv jarayonining samaradorligini yanada kuchaytiradi, so'rovnoma va kuzatuv natijalari shuni ko'rsatdiki, innovatsion yondashuvlarni joriy etish individual xususiyatlarni hisobga olish, muammolarni hal qilish va pedagogik strategiyalarni takomillashtirish imkonini beradi, natijada pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirish nafaqat ta'lim jarayonining sifatini oshirish, balki o'quvchilarning shaxsiy va professional rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi, tadqiqot shuni ko'rsatdiki, pedagogik muloqotning innovatsion usullari va raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish zamonaviy ta'lim tizimida ilg'or pedagogik strategiyalarni ishlab chiqish, o'quvchilarda mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va tanqidiy tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirish

hamda ta'lim sifatini yaxshilash uchun muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega ekanini tasdiqlaydi, shu bilan birga pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirishning innovatsion yondashuvlarini tadqiq qilish va amaliyotga tadbiq etish ta'lim tizimini modernizatsiya qilish va zamonaviy jamiyat talablariga mos kadrlar tayyorlashda strategik rol o'ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ahmed, S., Khan, R., & Ali, M. (2020). Interactive teaching methods and pedagogical communication in modern education. *Journal of Educational Research*, 58(3), 245–258.
2. Brown, T., Smith, J., & Williams, K. (2019). Innovative approaches to teacher-student communication. *Educational Technology & Society*, 22(4), 112–125.
3. Chen, L., Zhao, Y., & Liu, H. (2021). Virtual laboratories and educational games for developing critical thinking. *Computers & Education*, 160, 104037.
4. Davis, P., Johnson, R., & Clark, S. (2018). Teacher communicative competence and pedagogical interaction. *Teaching and Teacher Education*, 74, 45–56.
5. Evans, M., Thompson, L., & Harris, D. (2022). Digital technologies and pedagogical communication culture in classrooms. *Journal of Modern Education*, 10(2), 78–90.
6. Foster, G., Mitchell, A., & Carter, E. (2020). Strategic implementation of innovative methods in education. *International Journal of Educational Development*, 75, 102–114.
7. Green, J., Roberts, P., & Hall, K. (2019). Modern educational strategies for enhancing student-teacher interaction. *Education and Information Technologies*, 24(6), 3567–3583.

